

203

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΖΕΛΕΠΗ

Η ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΤΟΥ Ν. ΣΕΡΡΩΝ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ
ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Τὸ εἶδος, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ ποιότητα τοῦ ζωϊκοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς Χώρας ἢ μιᾶς περιοχῆς δὲν ἐξαρτᾶται μόνο ἀπὸ τὶς γεωφυσικὲς καὶ κλιματολογικὲς συνθήκες τῆς, ἀλλὰ καθορίζεται κατὰ κύριο λόγο ἀπὸ τὴν γεωργικὴ παραγωγή, τὴν μορφή καὶ τὸ στάδιο τῆς ἐξελίξεώς τῆς, ἀπὸ τὸν βαθμὸ τῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς, τὴν ἔκταση καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ συγκοινωνιακοῦ δικτύου, τὴν δημογραφικὴ κατάσταση, τὴν στάθμη τοῦ μορφωτικοῦ καὶ βιοτικοῦ ἐπιπέδου καὶ γενικὰ ἀπὸ τὴν πολιτικὴ, οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ διάρθρωση τοῦ πληθυσμοῦ ποὺ διαβιοῖ τὴν δεδομένη περιοχὴ καὶ ἐκμεταλλεύεται τοὺς φυσικοὺς τῆς πόρους.

Ἔτσι ἡ κτηνοτροφία τοῦ Ν. Σερρῶν καθοριζομένη ἀπὸ τοὺς πιὸ πάνω παράγοντας δηλαδὴ, ἀπὸ τὸ περιβάλλον καὶ τὸ κοινωνικὸ «γίγνεσθαι» βρίσκεται σὲ συνεχῆ ἐξέλιξη καὶ μπορεῖ σὲ ἀλληλοεξάρτηση μ' αὐτὸ νὰ παρουσιάζει κλίσεις καὶ κλονισμοὺς κατὰ τόπο καὶ χρόνο.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ θὰ κάμω μιὰ σύντομη ἱστορικὴ ἀνασκόπηση τῆς ἐξελίξεως τῆς γεωργοκτηνοτροφικῆς παραγωγῆς στὸ Ν. Σερρῶν.

Τὰ ἱστορικὰ δεδομένα ποὺ θὰ στηριχθοῦμε δὲν εἶναι ἐπαρκῆ. Μόλις περιλαμβάνουν τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Τουρκοκρατίας ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ παρόντος αἰῶνος, στηρίζονται δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον σὲ προφορικὲς παραδόσεις καὶ σὲ ἐλάχιστα γραπτὰ στατιστικὰ μάλλον στοιχεῖα.

Μακρὰ Τουρκικὴ παράδοση παρουσιάζει τὸν κάμπο τῶν Σερρῶν, ὡς πλουσιώτατο. Παλαιὸ δὲ Τουρκικὸ ρητὸ λέγει «Σέρρες Οὐβασὶ Ἄλτιν Γιουβασὶ» δηλαδὴ ὁ κάμπος τῶν Σερρῶν εἶναι φωλιὰ χρυσοῦ, γιὰ τοὺς Τούρκους μπέηδες ὅμως μόνον, ποὺ κατεῖχαν ὅλα σχεδὸν τὰ τσιφλίκια.

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὁ κύριος κάμπος ἦταν ἀραιοκατωκοιμένος. Τὰ τσιφλίκια τὰ ἐκμεταλλεύονταν ἐντατικὰ μὲ πολυάριθμους κολλήγους ποὺ ἦταν ἄνθρωποι λιτοδίαιτοι καὶ σκληραγωγημένοι.

Ἡ γεωργία τοῦ κάμπου ἦταν πολὺ περιορισμένη, γιὰτὶ ἐπέλεγαν τὰ πλουσιώτερα ἐδάφη τὰ ἐμπλουτιζόμενα κατὰ καιροὺς ἀπὸ τὶς φερτὲς ὕλες τῶν πλημμυρῶν τοῦ Στρυμόνα, τὰ ὁποῖα ἦταν τὰ μόνον ποὺ καλλιεργούνταν καὶ ἔδιναν ἄφθονες σοδιές, ὡσάκις δὲν παρεσύροντο ἀπὸ τὰ

νερά που κατά καιρούς ξέφευγαν από την κοίτη του ποταμού. Οί υπόλοιπες έκτάσεις παρέμειναν σαν βοσκές. Τα νομαδικά πρόβατα κατέβαιναν τον χειμώνα από τα περικλύοντα τον κάμπο βουνά και διαχείμαζαν σ' αυτόν. Έπίσης οί τσιφικλοῦχοι διατηροῦσαν κοπάδια ἵππων ἀναπαραγωγῆς, τὰ ὁποῖα χωρὶς πολλὲς φροντίδες καὶ ἔξοδα ἐξασφάλιζαν ἱκανοποιητικὰ εἰσοδήματα.

Τὰ γεωργοκτηνοτροφικὰ αὐτὰ εἰσοδήματα τὰ ἀπολάμβαναν οἱ ἐλάχιστοι γεωκτῆμονες κατὰ τὰ χρόνια βέβαια πού τὰ ἐπιτύγγανον ἀπὸ τὰ καλλιεργούμενα, κατόπιν ἐπιλογῆς ἐδάφη, καὶ γι' αὐτὸ δημιούργησαν τὴν ἐντύπωση ὅτι ὅλος ὁ κάμπος τῶν Σερρῶν περικλείει στὰ σπλάχνα του χρυσόν.

Οἱ φυσικὲς λοιπὸν συνθῆκες καὶ ἡ ἔλλειψη ἐνδιαφέροντος ἀπὸ τὴν τότε τουρκικὴ διοίκηση καθώρισαν τὸν ἐκτατικὸ τρόπο ἐκμεταλλεύσεως τοῦ κάμπου τῶν Σερρῶν καὶ γι' αὐτὸ οἱ ἀποδόσεις του ἦταν τυχαῖες καὶ συμπτωματικῆς.

Ἀντίθετα στὶς παρυφῆς τοῦ κάμπου καὶ ἰδιαιτέρα στὰ νταρνακωχώρια καὶ στὴ περιοχὴ τοῦ Παγγαίου, εἶχαν ἀναπτυχθεῖ ἐλεύθερα χωριά, πυκνά, τὰ ὁποῖα ἐφήρμοζαν κατὰ κάποιον τρόπο, μὲ τὰ μέσα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐντατικώτερο σύστημα ἐκμεταλλεύσεως τῆς γῆς καὶ γι' αὐτὸ ἀρκετὰ εἶχαν εὐδαιμονίσει.

Μετὰ τὴν ἐγκατάσταση τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως, συνεχίστηκε ἡ ἐκτατικὴ ἐκμετάλλευση τοῦ κάμπου μέχρι τὸ 1933, κατὰ τὸ ὁποῖο εἶχαν ἀποπερατωθεῖ τὰ ἀγγειοβελτιωτικὰ ἔργα τοῦ νομοῦ Σερρῶν δηλαδὴ τὰ ἀντιπλημμυρικὰ, τὰ στραγγιστικά, τὰ ἀρδευτικά καὶ ἡ λίμνη ἰσορροπίας Κερκίνης.

Ἀπὸ τὴν χρονιά αὐτῆ, σίγουρος πλέον ὁ παραγωγὸς γιὰ τὶς ἐσοδεῖες του, ἡ γῆ ἄρχισε νὰ καλλιεργεῖται ἐντατικὰ καὶ νὰ ἀποδίδει ἱκανοποιητικὰ λόγῳ τῆς γονιμότητός της, καὶ γι' αὐτὸ ἡ Νομαδικὴ κτηνοτροφία ἄρχισε σιγὰ-σιγὰ νὰ μετατρέπεται σὲ στατικὴ, τὰ βουβάλια νὰ περιορίζονται καὶ τῆ θέσῃ τους νὰ καταλαμβάνουν οἱ ἀγελάδες, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων ἦταν μικρὸς καὶ συνίστατο ἀπὸ ντόπια ἀβελτίωτα ζῶα πού τὰ διατηροῦσαν γιὰ ν' ἀποκτήσουν κυρίως κατάλληλα βόδια γιὰ ὄργωμα καὶ γιὰ τὴν κρεοπαραγωγή τους.

Μετὰ τὸν δεῦτερο παγκόσμιον πόλεμον ἡ ἐκμηχάνιση τῆς γεωργίας, ἡ προώθηση τῶν βελτιωμένων σπόρων, φυτῶν καὶ ζώων, ἡ χρησιμοποίηση τῶν λιπασμάτων καὶ φαρμάκων γιὰ τὴ φυτικὴ καὶ ζωϊκὴ παραγωγή, ἡ προώθηση τῆς καλλιεργείας τοῦ ρυζιοῦ, γιὰ τὴν ἐξυγίανση παθογενῶν ἐδαφῶν, τῶν ζαχαροτεύλων, καὶ τῆς βιομηχανικῆς τομάτας καθὼς καὶ ἡ ἴδρυση γεωργικῶν βιομηχανιῶν (ζαχαρουργεῖου, κονσερβοποιείων, ὀρυζομύλων, γαλακτοκομείων, ψυγείων, ζωοτροφῶν κ. ἄ.),

συνέβαλαν στή σημαντική αὔξηση τῆς γεωργοκτηνοτροφικῆς παραγωγῆς καί στήν αὔξηση τοῦ εἰσοδήματος τῶν παραγωγῶν τοῦ νομοῦ μας.

Ἐκεῖνο ὅμως πού συνετέλεσε στήν προώθηση τῆς ἀγελαδοτροφίας καί τῆς γαλακτοπαραγωγῆς στό νομό μας ἦταν ἡ ἴδρυση, κατὰ τὸ 1962, τοῦ ἐργοστασίου γάλακτος ΣΕΡΓΑΛ, ἀπὸ τὴν ΑΤΕ, καί τὴν Ἑνωσὴ Γεωργ. Συν/σμῶν Ν. Σερρῶν, διότι ὁ κτηνοτρόφος ἦταν ἐκ τῶν προτέρων ἐξασφαλισμένος γιὰ τὴν διάθεση τοῦ προϊόντος του, σὲ τιμὲς μάλιστα πού καθορίζονται ἀπὸ τὴν Πολιτεία. Ἡ ἀσκηση τῆς ἀγελαδοτροφίας μὲ βελτιωμένα ζῶα στὸ Ν. Σερρῶν ἀποβλέπει στήν καλλίτερη ἀξιοποίηση τῶν ζωοτροφῶν καί τῶν φυσικῶν του πόρων, στήν παραγωγή γάλακτος καί κρέατος γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας, δηλαδή ὁ ἀγελαδοτρόφος παράγει γάλα καί παχύνει τὰ μοσχάρια του γιὰ κρέας, μέχρι τὸν 16 μῆνα τῆς ἡλικίας τους.

Ἡ μορφή αὐτὴ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἀγελάδων (γάλα - κρέας) θεωρεῖται πλέον ἰσορροπιμένη γιὰ τὸν παραγωγὸ καί γιὰ αὐτὸ ἐπικρατεῖ στήν Ἰταλία τὸ ἐξῆς γνωμικὸ : *Chi sta sulle due staffe facilmente resta sulla sella*. Δηλαδή, ὅποιος στηρίζει τὰ πόδια του στοὺς δύο ἀναβολεῖς εὐκολώτερα κάθεται στή σέλα τοῦ ἀλόγου.

Καί οἱ ἄλλοι ὅμως κλάδοι τῆς κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς προωθήθηκαν σημαντικά.

Ἰδρύθηκε στήν περιοχή Νιγρίτης κατὰ τὸ 1977 ἀπὸ τὴν Ἑνωσὴ Γεωργικῶν Συν/σμῶν Βισαλτίας γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν μελῶν της, σύγχρονη πτηνοτροφικὴ μονάδα, δηλαδή ἐκκολαπτήριο, σφαγεῖο, ψυγεῖο καί θὰ ἰδρυθεῖ σύντομα μονάδα ἀναπαραγωγῆς νεοσσῶν.

Ἐπίσης ὁ κλάδος τῆς χοιροτροφίας μὲ βελτιωμένα ζῶα προωθήθηκε σημαντικά καί θὰ προωθηθεῖ ἀκόμη περισσότερο μὲ τὴν ἴδρυση ἀπὸ τὴν Ἑνωσὴ Γεωργικῶν Συν/σμῶν Σερρῶν χοιροτροφικῆς μονάδας ἀναπαραγωγῆς καί παχύνσεως 16.000 χοιριδίων.

Οἱ ἀποδόσεις τῶν προβάτων πολλαπλασιάσθηκαν μὲ τὴν βελτίωση τῆς φυλῆς καί τῆς διατροφῆς τους.

Τέλος ἡ ἴδρυση μονάδας σφαγῆς καί ἐπεξεργασίας κρέατος στὸν Νέο Σκοπὸ ἀπὸ τὴν Ἑνωσὴ Γεωργ. Συν/σμῶν Σερρῶν, πού θὰ περατωθεῖ σύντομα, θὰ ἐξασφαλίσει τίς προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀποδοτικώτερη, ὑγιεινότερη καί καλλίτερη ἀξιοποίηση τοῦ κρέατος πρὸς ὄφελος τῶν κτηνοτρόφων παραγωγῶν, τῶν καταταλωτῶν καί τῆς Ἑθνικῆς μας Οἰκονομίας.

Ἡ μονάδα αὐτὴ θὰ περιλαμβάνει τὰ τμήματα σφαγῆς ζώων, τεμαχισμοῦ καί τυποποιήσεως νωποῦ κρέατος, ἐπεξεργασίας ἐντοσθίων, ἀξιοποιήσεως ὑποπροϊόντων.

Γιὰ νὰ σκιαγραφίσω τὸ περιβάλλον τοῦ Ν. Σερρῶν ὅπου ἀσκεῖται

σήμερα ή κτηνοτροφία είμαι άναγκασμένος νά παραθέσω όρισμένα στατιστικά στοιχεία καίτοι όπως γνωρίζετε ή γλώσσα τών άριθμών δέν είναι εύχάριστη.

Ό Ν. Σερρών καταλαμβάνει έκταση 3.970.000 στρέμ. Άπό αυτά καλλιεργούνται 1.510.000 στρέμ., δηλ. 37,8% καί ποτίζονται 600.000 στρέμ., ήτοι τό 40% τής καλλιεργουμένης. Οί βοσκότοποι καταλαμβάνουν έκταση 1.150.000 στρέμ., τά δάση 880.000 στρέμ. καί οί συνοικισμοί, τά ρεύματα, οί δρόμοι κλπ. 430.000 στρέμ.

Άπό τήν συνολική έκταση τοϋ Ν. Σερρών :

1.905.000	στρέμ.	βρίσκονται	στήν	πεδινή	περιοχή
1.369.000	»	»	»	ήμιπεδινή	»
694.750	»	»	»	όρεινή	»

Στό περιβάλλον αυτό τοϋ Ν. Σερρών σύμφωνα μέ τά στοιχεία τοϋ Υπουργείου Γεωργίας για τό έτος 1979, διατηρήθηκαν 92.700 βοοειδή, δηλαδή τό 1/10 τοϋ συνολικοϋ άριθμοϋ τής χώρας, 174.500 πρόβατα, 97.500 αίγες, 24.200 χοίροι, 11.650 ίπποι-ήμιονοι-όνοι, 700 βουβάλια, 48.200 κουνέλια καί 1.009.000 πουλερικά.

Άπό τά προαναφερθέντα ζώα έχουν παραχθεί :

Κρέας βοειδών 8.543 τόνν., δηλαδή τό 1/12 τής συνολικής παραγωγής τής χώρας, προβάτων 1706 τόνν. αίγών 848 τόνν., χοίρων 2.888 τόνν. κουνελιών 185 τόνν. καί πουλερικών 3.599 τόννοι.

Γάλα άγελάδος 51.000 τόνν., δηλαδή τό 1/13 τής συνολικής παραγωγής γάλακτος τής χώρας, προβάτων 12.400 τόνν., αίγών 9.500 τόνν. καί βουβάλων 612 τόννοι.

Προκύπτει λοιπόν άπό τά προαναφερθέντα ότι ό Ν. Σερρών διακρίνεται για τήν άγελαδοτροφία του καί για τήν παραγωγή της (γάλα-κρέας) γιατί μέ τά προϊόντα αυτά συμμετέχει σημαντικά στή διαμόρφωση τοϋ κτηνοτροφικοϋ εισοδήματος τής περιοχής καί τοϋ εισοδήματος τής βοοτροφίας τής χώρας.

Μέ τό έντατικό λοιπόν σύστημα καλλιεργείας καί έκμεταλλεύσεως, κατά τόν καλλίτερο τρόπο, τών φυσικών πόρων τής πεδινής πεσιοχής τοϋ νομοϋ μας καί τήν έπεξεργασία τής γεωργοκτηνοτροφικής παραγωγής άπό τις γεωργικές του βιομηχανίες, μπορεί νά λεχθεί σήμερα ότι ό κάμπος τών Σερρών, λόγω τής γονιμότητας καί παραγωγικότητάς του, περικλείει πράγματι στα σπλάχνα του χρυσόν, **πράσινο όμως** χρυσό, όπως πολύ όρθά χρησιμοποίησε τήν φράση αυτή ό Πρόεδρος τής Γαλλικής Δημοκρατίας, στις 16.12.1977, στή Βουλή τών Γάλλων γεωργών.

Πριν τελειώσω θά ήθελα νά προθέσω λίγα λόγια για τήν προοπτική εξέλιξεως τής άγελαδοτροφίας τοϋ νομοϋ μας, μετά τήν όριστική ένταξη τής Έλλάδος στήν ΕΟΚ, σάν ισότιμο μέλος.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ οἱ περισσότερες χῶρες τῆς ΕΟΚ καὶ προπαντὸς ἡ Γαλλία, ἔχει ἐκτεταμένους βοσκοτόπους, ἀρκετὲς βροχοπτώσεις κατὰ τὴν ἔαρινο-θερινὴ περίοδο, ἀπὸ πολλὰ δὲ χρόνια ἀξιοποιοῦν τοὺς φυσικοὺς τοὺς πόρους, κυρίως μὲ τὴν ἀγελαδοτροφία καὶ γι' αὐτὸ ἔχουν δημιουργήσει κατάλληλες φυλὲς ζώων καὶ ἔχουν ὀργανώσει τεχνοοικονομικὰ τὴν παραγωγή τους κατὰ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ ἐπιτυγχάνουν τὰ μέγιστα οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα.

Κάτω ἀπὸ τὶς συνθήκες αὐτὲς ἡ ἀγελαδοτροφία τῆς χώρας μας, μὲ τὴν περιορισμένη ἔκταση τῶν βοσκοτόπων τῆς, τὴν ἔλλειψη βροχοπτώσεων κατὰ τὴν ἔαρινοθερινὴ περίοδο, κονιορτοποίηση τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας, βρίσκεται σὲ δύσκολη θέση, καὶ ἀποτελεῖ τὴν «Ἀχίλλειο Πτέρνα» τῆς γεωργικῆς μας οἰκονομίας, καὶ θὰ ἐπιβιώσει μόνον σ' ἐκείνες τὶς περιοχὲς ὅπου ἡ διατροφή τῶν ἀγελάδων θὰ στηριχθεῖ στὶς χλωρὲς καὶ ἐνσιρωμένες ζωοτροφὲς ἀραβοσίτου κλπ.

Στὶς εὐνοϊκὲς αὐτὲς περιοχὲς ἀνήκει καὶ ὁ Ν. Σερρών γιατί διαθέτει 600.000 ἀρδευόμενα στρέμματα ἢ δὲ καλλιέργεια τοῦ ἀραβοσίτου μὲ τὶς νέες ποικιλίες, ποὺ ἔχουν εἰσαχθεῖ κατὰ τὰ 2 τελευταῖα χρόνια ἀπὸ τὴν Ἀμερική καὶ Γαλλία, πέτυχαν μυθώδεις ἀποδόσεις 1000—2000 χιλιόγρμ. καρποῦ ἀραβοσίτου.

Μὲ τὶς ἀποδόσεις αὐτὲς ἡ καλλιέργεια τοῦ ἀραβοσίτου ἐπεκτείνεται ἀπὸ χρόνο σὲ χρόνο στὸ Ν. Σερρών γιατί ἐπιτυγχάνει ὑψηλὸ εἰσόδημα καὶ ἀνταγωνίζεται τὶς δύο βασικὲς καλλιέργειες τῆς περιοχῆς, δηλαδὴ τὴν βαμβακοκαλλιέργεια καὶ τὴν καλλιέργεια τῶν ζαχαροτεύτλων. Μειώνει ἐπίσης τὸ κόστος παραγωγῆς γάλακτος καὶ κρέατος καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἡ ἀγελαδοτροφία τοῦ Ν. Σερρών ὄχι μόνον θὰ ἐπιβιώσει μὲ τὸ καθεστὼς τῆς ΕΟΚ ἀλλὰ θὰ λάβει σημαντικώτερη ἀκόμη θέση στὸ εἰσόδημα τῆς ἀγελαδοτροφίας τῆς χώρας.